МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра політичної соціології

ЗАТВЕРДЖЕНО
директор навчально-наукового інституту
соціології та медіакомунікацій

Олена МУРАДЯН

«28» серпня 2026 року

Робоча програма навчальної дисципліни

ПОЛІТИЧНА ІСТОРІЯ

рівень вищої освіти **бакалавр**
галузь знань **С соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини**
спеціальність **С5 Соціологія**
освітня програма **соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю**
вид дисципліни **обов'язкова**
ННІ соціології та медіакомунікацій

2026/2027 рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою ННІ соціології та медіакомунікацій.

Протокол №6 від “26” серпня 2026 року

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:
Запорожченко Руслан Олександрович – доктор філософії з політології, доцент закладу вищої освіти кафедри політичної соціології ННІ соціології та медіакомунікацій.
Бойко Дмитро Миколайович – кандидат соціологічних наук, завідувач кафедри політичної соціології ННІ соціології та медіакомунікацій.

Програму схвалено на засіданні кафедри політичної соціології.

Протокол №1 від “26” серпня 2026 року

Завідувач кафедри Дмитро БОЙКО

Програму погоджено науково-методичною комісією ННІ соціології та медіакомунікацій.

Протокол №1 від “26” серпня 2026 року

Голова науково-методичної комісії Юлія СОРОКА

Гарант освітньої програми

«Соціологія комунікацій, реклами та зв’язків з громадськістю»

спеціальності С5 Соціологія Ірина СОЛДАТЕНКО

ВСТУП

Програму навчальної дисципліни "*Політична історія*" складено відповідно до освітньо-професійної програми "Соціологія комунікацій, реклами та зв'язків з громадськістю" для студентів першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності С5 Соціологія.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою навчального курсу "Політична історія" є надання студентам глибокого розуміння еволюції політичних систем, ідей, рухів та інституцій в контексті політико-історичного розвитку. Курс спрямований на дослідження ключових подій, процесів та персоналій, які вплинули на розвиток політичних структур і держав, а також на формування політичних ідеологій та концепцій. Студенти здобувають навички критичного аналізу політичних та історичних джерел, інтерпретації політичних явищ у різних історичних контекстах, що дозволяє їм краще розуміти сучасні політичні процеси.

1.2. Завданнями курсу:

1.2.1. Ознайомлення з основними етапами розвитку політичних систем.
1.2.2. Аналіз політичних ідей та ідеологій.
1.2.3. Розвиток критичного мислення.
1.2.4. Порівняльний аналіз політичних систем та інтерпретація політичних процесів і явищ в глобальній ретроспективі.
1.2.5. Підготовка до проведення компаративного політичного аналізу.

1.3. Кількість кредитів – 4.

1.4 Загальна кількість годин – 120.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Обов'язкова	
Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	
1-й	1-й
Семестр	
1-й	1-й
Лекції	
32 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	4 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	110 год.
Індивідуальні завдання	

1.6. Перелік компетентностей, що формує дана дисципліна

Навчальна дисципліна забезпечує розвиток наступних **компетентностей**:
ІК
ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК13 Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь яких інших проявів недоброчесності.
ФК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому.
ФК09. Уміння обговорювати професійні проблеми, відстоювати свою точку зору, пояснювати сутність явищ, подій, процесів, робити висновки, давати аргументовані відповіді.

1.7. Перелік результатів навчання, що формує дана дисципліна

Навчальну дисципліну спрямовано на досягнення таких **результатів** навчання:
ПРН4. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.
ПРН08. Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.
ПРН13. Відтворювати факти (дати, події, принципи й закономірності суспільного розвитку), встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами, робити висновки, аргументувати свої думки.

1.8. Пререквізити: Українські студії (або Історія України).

2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Підходи до періодизації політичної історії.
Традиційний, цивілізаційний та формаційний підходи. "Коротке XX сторіччя" Е. Хобсбаума та «Довге XIX століття» Дж. Аріггі. Новітній час і епоха Модерну. Теорія модернізації. Історія і сучасність. Принцип історизму. Світ-системний аналіз та історична соціологія.

Тема 2. Передумови та причини Першої світової війни.
Глобалізація. Колоніалізм. Модернізація. Мілітаризація. "Велика гра" та локальні конфлікти: франко-прусська, англо-бурська, російсько-японська війна, балканські війни та боснійська криза. Прецедент в Сараєво.

Тема 3. Наслідки Першої світової війни та період interbellum.
Крах колоніальних імперій та перерозподіл світового порядку. Революції 1917-1923 рр. Емансипація, націоналізм, реваншизм. Післявоєнні угоди. Створення Ліги націй.

Тема 4. Велика депресія.
Причини Великої депресії. Економічні цикли накопичення. Криза перевиробництва. "Чорний четвер". Політика доступних грошей. Депресія Гувера. Новий курс. Передумови до Другої світової війни.

Тема 5. Передумови та причини Другої світової війни.
Вихід з Великої депресії. Локальні конфлікти (Італо-ефіопська війна, громадянська війна в Іспанії, Японо-китайська війна тощо). Фашизація Європи. Перегляд умов Версальської та Вашингтонської угод. Аншлюс Австрії. Судетська криза. Передвоєнна дипломатія: Франко-німецька декларація. Мюнхенська угода. Англо-польский альянс. Стальний пакт. Пакт Молотова-Рібентропа. Анексія Прибалтики і Бессарабії. Зимня війна.

Тема 6. Наслідки Другої світової війни.
Ялта, Тегеран, Нюрнберг, Лондон. Створення ООН. Організація Варшавського договору. Операція "Немислиме". НАТО. Початок Холодної війни. Ядерна гонка. Створення Китайської народної республіки. Корейська війна.

Тема 7. Холодна війна.
Визначення поняття "Холодна війна". Передумови Холодної війни. Головні актори та ідеологічне протистояння: США та Західний блок, СРСР та Східний блок. Ідеологічне протистояння. Головні етапи Холодної війни. Ключові конфлікти та кризи: Карибська криза. Маккартизм та «Відлига». Космічні та ядерні перегони. Наддержави та їх політологічна інтерпретація: Дж. Модельські та «довгі цикли гегемонії», П. Кеннеді та «наддержави», світ-системна інтерпретація наддержав і держав-гегемонів.

Тема 8. Червоний травень і Празька весна: 1968.
Культурна революція в КНР. Студентські бунти (Франція, США, Німеччина, Великобританія, Італія, Мексика). Празька весна. Сексуальна революція. Вудсток. Контркультура. Les Trente Glorieuses та «економічні дива». Алжирська криза та війна за незалежність Алжиру. Антивоєнні кампанії в США.

Тема 9. Кризи 1970-80-х.
Глобалізація та структурування нерівностей. Трансформація міжнародної господарської системи. Тетчеризм. Рейганоміка. Енергетична криза 1973 і 1979 років. Роль ОПЕК і підвищення цін на нафту. Криза в Латинській Америці. Військові диктатури: Аргентина, Чилі, Перу. Політичні і соціальні кризи в Європі: Польща, Італія, Німеччина, Франція, Іспанія. Трансформація Азії: Китай, В'єтнам, Індонезія, Японія, Південна Корея, Тайвань. Революція «Гвоздик» у Португалії.

Тема 10. Гарячі точки Холодної війни.
Війна у В'єтнамі. «Чехословацька криза». Війна в Афганістані. Конфлікти на Близькому Сході. Арабо-Ізраїльський конфлікт. Нікарагуа та Сальвадор. Ангола та Мозамбік. Політика реалізму та неолібералізму. Теорія стримування челленджерів. Друга хвиля теорії модернізації.

Тема 11. Розпад СРСР.
Політична та геополітична ситуація у світі: передумови розпаду СРСР. Етнічні та національні суперечності, вплив глобальних змін, таких як закінчення холодної війни. Ключові події і процеси в Україні, Балтії, Кавказі та Центральній Азії. Кризові явища і соціальні протести. Виникнення нових політичних сил і їх роль у розпаді. Процес розподілу ресурсів і територій між новими державами. Парад суверенітетів та створення СНД. Ключові події 1991 року: Путч

серпня, Біловезькі угоди. Сучасні оцінки і історичні інтерпретації. Соціально-економічні і культурні наслідки для пострадянських країн.

Тема 12. Розпад Югославії.
Передумови розпаду Югославії: політична і економічна ситуація в Югославії на початку 1990-х років. Розпад комуністичної системи в Югославії: Роль внутрішніх і зовнішніх факторів у кризі. незалежність Республік і утворення нових держав: відношення між республіками та центральним урядом. Війни та конфлікти під час розпаду: Хорватська війна за незалежність (1991-1995), Боснійська війна (1992-1995), Косовська війна (1998-1999). Політичні та економічні наслідки розпаду. Постконфліктна реконструкція і інтеграція в Європу.

Тема 13. 9/11 та інші кейси міжнародного тероризму.
Хронологія і причини атак 11 вересня 2001 року. Вплив ідеології і релігійного екстремізму. Війна в Афганістані та Іраку як відповідь на тероризм. Введення антитерористичних заходів і змін у безпеці. Законодавчі ініціативи, такі як Патріотичний акт. Атаки в Європі: Лондонський бомбовий напад (2005), Паризькі атаки (2015). Тероризм в Азії: Атаки в Мумбаї (2008) і Сирійська війна. Вплив тероризму на міжнародну політику і дипломатію. Технології і тактики боротьби з тероризмом. Пам'ять про терористичні акти і їх вплив на культурні та політичні процеси. Вплив на національну ідентичність і культурні цінності.

Тема 14. Криза 2007-2008 року.
Огляд глобальної фінансової кризи 2007-2008 років. Основні аспекти і значення кризи. Її вплив на світову економіку та фінансові системи. Роль кредитних дефолтних свопів (CDS) та інших похідних фінансових інструментів. Вплив на світові фінансові ринки і економічний спад. Зростання безробіття і економічні труднощі в різних країнах. Вплив на країни, що розвиваються. Довгострокові наслідки для глобальної економіки. Роль G20 і інших міжнародних форумів у вирішенні кризових ситуацій. Глобальні ініціативи і домовленості щодо фінансової стабільності.

Тема 15. Від «Арабської весни» до «Поясу Африки».
Причини і передумови протестів «Арабської весни». Ключові події та країни: Туніс, Єгипет, Лівія, Сирія, Ємен. Результати і наслідки: зміни в уряді, соціально-політичні наслідки, економічні труднощі. Вплив Арабської весни на політику США та Європи. Зміна зовнішньої політики і стратегії. Довгострокові наслідки для регіональної безпеки. Що таке «Пояс Африки»: географічне та політичне визначення. Ключові конфлікти і проблеми в регіоні: Центральноафриканська Республіка, Південний Судан. Вплив конфліктів на безпеку і стабільність в Африці. Перспективи майбутнього для Арабського світу і Африки.

Тема 16. Ковід, популізм, радикалізація.
Світ «до» та «після» пандемії. Епідемія COVID-19 як каталізатор соціальних і політичних змін. Популізм у часи кризи: як пандемія сприяла підйому популістських рухів. Радикалізація суспільства: причини та наслідки. Політичні та соціальні наслідки популізму в умовах кризи. Вплив пандемії на міжнародні відносини та глобальну політику. Стратегії боротьби з пандемією та їх вплив на політичну стабільність. Майбутнє демократії в умовах постпандемічного світу. Роль медіа та дезінформації в період пандемії.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Підходи до періодизації політичної історії		2	4			4		1	1			3
Тема 2. Передумови та причини Першої світової війни		2				4		1				3
Тема 3. Наслідки Першої світової війни та період interbellum		2	4			4						7
Тема 4. Велика депресія		2				4						7
Тема 5. Передумови та причини Другої світової війни		2	4			4						7
Тема 6. Наслідки Другої світової війни		2				4		1	1			7
Тема 7. Холодна війна		2	4			4						7
Тема 8. Червоний травень і Празька весна: 1968		2				4						7
Тема 9. Кризи 1970-80-х		2	4			3						7
Тема 10. Гарячі точки Холодної війни		2				3		1				7
Тема 11. Розпад СРСР		2	4			3						7
Тема 12. Розпад Югославії		2				3						7
Тема 13. 9/11 та інші кейси міжнародного тероризму		2	4			3						7
Тема 14. Криза 2007-2008 року		2				3		1	1			7
Тема 15. Від		2	4			3						7

«Арабської весни» до «Поясу Африки».												
Тема 16. Ковід, популізм, радикалізація		2				3		1	1			5
Усього годин		**32**	**32**			**56**		**6**	**4**			**110**

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Антанта проти Троїстого Союзу: групова гра.	4
2	Велика депресія як приклад універсальної кризи.	4
3	Постколоніальний світ: наслідки Другої світової війни.	4
4	1968 – 1989: від Сорбони до Тяньаньмень і назад.	4
5	Між неолібералізмом і модернізмом.	4
6	Гарячі точки сучасного світу: Холодна війна продовжується?	4
7	Мирний розпад Югославії: чи можливий він?	4
8	Обличчя сучасного світу: політико-історичний аналіз.	4
Разом		**32**

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
1	Опрацювання лекційного матеріалу.	24	46
2	Підготовка до семінарських занять.	15	30
3	Написання аналітичного есе.	5	10
4	Виконання індивідуального завдання.	5	10
5	Підготовка до заліку.	7	14
Разом		**56**	**110**

6. Методи навчання

Етап роботи	Форма роботи	Онлайн-платформа
1. Попередня підготовка	Опитування	Канал у Telegram
2. Подача нової інформації	Аудіозапис Тексти Відеоконференція	Zoom / Google-classroom / Moodle

3. Тренування	Питання для самоперевірки Обговорення (чат, форум) Спостереження за явищем Перегляд фільмів	Google-classroom / Moodle Telegram Youtube Youtube
4. Виконання практичного завдання	Пошук відповідей на питання Інтерактивні практичні завдання	Google-classroom / Moodle Google-classroom / Moodle / Zoom
5. Оцінювання	Виконання практичного завдання Письмова робота	Google-classroom / Moodle Google-classroom / Moodle
6. Рефлексія	Відповіді на рефлексивні питання	Telegram / Zoom
7. Зворотній зв'язок	Чат, форум, опитування аудіо-, відео- або текстові повідомлення з коментарем	Telegram / Google-classroom / Moodle / Zoom

7. Методи контролю

Оцінка успішності знань студентів здійснюється у формах поточного контролю (виступи на семінарах, контрольні письмові роботи, усного опитування) і підсумкового письмового екзамену. У зв'язку з запровадженням змішаного навчання контроль здійснюється через систему дистанційного навчання Moodle у формі тестових та письмових робіт. Студенти зобов'язані дотримуватись **принципу академічної доброчесності** як у тому, що стосується самостійного виконання навчальних завдань, так і необхідності посилатись на використані джерела та літературу.

Аналітичне есе

Здобувачі обирають тему для аналітичного есе зі списку, який запропонований викладачем. Потрібно обрати тему, яка найбільше зацікавила, щоби мати змогу розробити аргументовану і структуровану роботу, що демонструє глибоке розуміння обраної теми і її значення в контексті політичної історії. Аналітичне есе повинно бути обсягом 1000-2000 слів, виконане в електронному вигляді, есе повинно мати чітку і логічну структуру. Використовуйте академічний стиль письма, з чіткою аргументацією і обґрунтованістю. Нижче представлена попередня структура аналітичного есе.

Вступ	**Основна частина**	**Висновки**
Визначте основну проблему або питання, яке ви будете досліджувати. Представте контекст вашої теми та обґрунтуйте її актуальність. Сформулюйте чітку тезу або основний аргумент вашого есе.	Представте основні джерела та літературу, яку ви використовували для дослідження. Оцініть різні точки зору на вашу тему.	Підсумуйте основні результати вашого аналізу. Оцініть, які висновки можна зробити на основі вашого дослідження. Обговоріть можливі напрямки для подальших досліджень або значення вашої теми для сучасності.
	Розкрийте основні аспекти вашої теми. Включайте історичні факти, аналітичні дані і приклади.	

	Використовуйте різні теоретичні підходи та методи для аналізу теми. Обговоріть вплив і наслідки подій або тенденцій, які ви досліджуєте.	

На що варто звернути увагу під час написання аналітичного есе:

1. Тема і аргументи повинні бути чіткими і добре сформульованими.
2. Включайте детальний аналіз, обґрунтовані аргументи і конкретні приклади.
3. Використовуйте надійні джерела та літературу. Забезпечте правильне цитування і посилання.
4. Дотримуйтесь стандартів академічного оформлення (стиль цитування, структура).
5. Робота повинна мати логічну структуру і чітку послідовність викладу матеріалу.
6. Переконайтесь, що ваше есе написане граматично правильно і відповідає академічному стилю письма.

Критерії оцінювання аналітичного есе

10 балів	Есе відповідає всім вимогам курсу, демонструє глибокий аналіз, логічну послідовність і обґрунтовану аргументацію. Тема чітко сформульована, актуальна і розкрита з використанням надійних джерел. Структура есе чітка, розділи добре пов'язані між собою, висновки чітко підсумовують основні результати аналізу і містять обґрунтовані рекомендації. Використано академічний стиль письма з правильним оформленням цитувань.
9-7 балів	Есе в цілому відповідає вимогам курсу, але може мати незначні недоліки, наприклад, у формулюванні теми, аналізі джерел, або структурі. Логіка викладу і аргументація загалом послідовні, висновки адекватно підсумовують результати. Вимоги до академічного стилю та оформлення дотримані, але можуть бути незначні помилки.
6-4 бали	Есе демонструє поверхневий аналіз теми, з помилками в логіці викладу та аргументації. Структура есе нечітка, висновки слабкі або не відповідають змісту. Використання джерел обмежене або ненадійне, академічний стиль письма недотримано, є значні помилки в оформленні.
3-2 бали	Есе не відповідає вимогам курсу, демонструє слабке розуміння теми, значні помилки в логіці викладу та аналізі. Структура есе хаотична, висновки відсутні або неадекватні. Використані ненадійні джерела, академічний стиль письма значно порушено, оформлення цитувань неправильне.
0-1 бал	Есе не виконує вимог завдання, тема не розкрита, аргументація відсутня або нелогічна, структура відсутня. Джерела не використані або ненадійні, академічний стиль письма повністю відсутній, оформлення цитувань неправильне або відсутнє.

8. Індивідуальне завдання

Дослідницький проєкт «Аналіз культурного аспекту політичного протесту» передбачає індивідуальну роботу здобувача із підготовки аналітичного матеріалу у вигляді підсумкового і завершеного тексту, а також підготовку презентації для подальшого публічного захисту власного індивідуального проєкту.

Короткий опис завдання.
Виберіть один сучасний антиурядовий протест або політичний рух і дослідіть та проаналізуйте, як культурні елементи (музика, мистецтво, меми, література, графіті тощо) використовувалися для підтримки протесту або формування його іміджу чи, навпаки, для протистояння протесту і його мінімізації. Ваше завдання полягає в тому, щоб проаналізувати роль цих культурних аспектів у розвитку і популяризації протесту, а також у формуванні його політичної і соціальної значущості.

Кроки для виконання завдання

1. **Вибір протесту або політичного руху**
    - Оберіть конкретний антиурядовий протест або політичний рух, який відбувся у світі в будь-який проміжок часу. Це може бути «Червоний травень», «Арабська весна», «Жовті жилети», «Революція тюльпанів» тощо.
2. **Збір інформації**
    - **Офіційні джерела:** Проаналізуйте новини, офіційні документи, заяви організаторів протесту.
    - **Культурні продукти:** Зберіть приклади культурних елементів, пов'язаних з протестом: пісні, плакати, графіті, меми, фільми, книги.
    - **Соціальні медіа:** Вивчіть пости, твіти, відео, які використовувалися для мобілізації учасників протесту.
3. **Аналіз ролей культурних елементів**
    - **Музика:** Досліджуйте, як музика (пісні, гімни, музичні відео) використовувалася для вираження протестних настроїв, підтримки морального духу учасників або привернення уваги до протесту.
    - **Мистецтво і Графіті:** Аналізуйте, як графіті, плакати і художні виставки відображають ідеї протесту і як вони вплинули на сприйняття протесту суспільством.
    - **Меми та Інтернет-культура:** Досліджуйте, як меми і інші інтернет-культурні продукти вплинули на поширення інформації про протест і формування громадської думки.
    - **Література і Фільми:** Проаналізуйте, як література, документальні фільми або художні фільми зображують протест і його учасників.
4. **Оцінка впливу**
    - Вивчіть, як культурні елементи вплинули на ефективність протесту, його популярність і підтримку з боку громадськості.
    - Оцініть, як культурні продукти змінили політичний дискурс навколо протесту і чи сприяли вони досягненню протестних цілей.
5. **Написання роботи**
    - **Вступ:** Представте протест, який ви вибрали, і коротко опишіть його контекст і основні цілі.
    - **Основна частина:** Розкрийте роль культурних елементів у протесті. Використовуйте конкретні приклади і джерела для ілюстрації ваших висновків.
    - **Аналіз:** Оцініть вплив культурних елементів на протест. Яким чином вони сприяли чи заважали досягненню протестних цілей?
    - **Висновок:** Підсумуйте основні результати вашого аналізу і обговоріть загальну значимість культурного аспекту для політичного протесту.
6. **Формат і оформлення**
    - Обсяг роботи: 3000 слів.
    - Використовуйте науковий стиль письма, з посиланнями на джерела інформації (посилання на статті, книги, медійні продукти).
    - Оформлення: дотримуйтесь стандартів академічного оформлення (наприклад, MLA, APA, Chicago).

Критерії оцінювання індивідуального завдання

Аналіз і глибина дослідження (20 балів)

- 15-13 балів: Робота демонструє глибокий і всебічний аналіз культурних аспектів протесту. Висвітлені всі важливі культурні елементи з детальними прикладами та обґрунтованими висновками. Аналітичний підхід є комплексним і критичним.
- 12-10 балів: Робота має детальний аналіз культурних аспектів протесту, але є деякі недоліки в розкритті деяких аспектів або прикладів. Основні культурні елементи досліджені, але аналіз може бути поверховим у деяких частинах.
- 9-7 балів: Робота має загальний аналіз культурних аспектів протесту, але не всі важливі аспекти розкриті. Наявні деякі важливі недоліки в аналізі або недостатня глибина розгляду.
- 6-4 балів: Робота демонструє поверхневий аналіз культурних аспектів протесту з недостатньою деталізацією і аналізом. Дослідження є неповним або має суттєві пропуски.
- 3-0 балів: Робота містить незначний або недостатній аналіз культурних аспектів протесту. Відсутні детальні приклади або аналіз.

Докладність і точність (10 балів)

- 10-9 балів: Інформація є точною, детальною і підкріплена достатньою кількістю джерел. Всі дані ретельно перевірені і відповідно до теми.
- 8-7 балів: Інформація точна і добре документована, але деякі деталі або джерела можуть бути недостатньо ретельно перевірені.
- 6-5 балів: Існують неточності або помилки в інформації. Джерела можуть бути недостатньо детально перевірені або не зовсім доречні.
- 4-3 балів: Робота містить суттєві неточності або помилки. Джерела можуть бути ненадійними або недостатньо релевантними.
- 2-0 балів: Інформація є неточною і не підкріплена відповідними джерелами. Відсутня перевірка даних.

Креативність і оригінальність (5 балів)

- 5 балів: Робота демонструє високий рівень креативності та оригінальності в підході до дослідження культурного аспекту протесту. Нові ідеї і нестандартні погляди на матеріал.
- 4 балів: Робота має деякі оригінальні ідеї, але основний підхід може бути більш традиційним.
- 3 балів: Наявні елементи креативності, але вони не є суттєвими або не повністю реалізовані.
- 2-1 балів: Робота демонструє обмежену креативність і оригінальність. Підхід є досить стандартним і не вносить нових ідей.

Структура і логічність (5 балів)

- 5 балів: Робота має чітку і логічну структуру. Інформація подається в зрозумілій послідовності, а висновки логічно витікають з аналізу.
- 4 балів: Робота має хорошу структуру, але можуть бути незначні проблеми з логічною послідовністю або зв'язками між частинами.
- 3 балів: Структура є загалом зрозумілою, але є деякі проблеми з логічністю або послідовністю.
- 2-1 балів: Робота має проблеми з логічною структурою і послідовністю. Інформація подається нерегулярно або незрозуміло.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Під час вивчення навчальної дисципліни використання технологій штучного інтелекту (ШІ) здійснюється відповідно до Політики використання технологій штучного інтелекту Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

У межах дисципліни застосовуються такі модель використання ШІ:
2. Модель «ШІ як асистент».
Під час підготовки до семінарських занять, підготовки індивідуальних завдань та аналітичного есе дозволяється використання ШІ для: пошуку та систематизації інформації, добору та первинного аналізу наукових джерел, пояснення складних понять, удосконалення структури тексту, перевірки граматики, стилю та оформлення, генерації ідей, плану роботи або прикладів.
Фінальний текст роботи, висновки, аналіз, інтерпретація результатів та прийняті рішення повинні бути самостійно підготовлені здобувачем освіти.

Декларування використання ШІ.
У разі використання технологій штучного інтелекту здобувач освіти зобов'язаний зазначити: назву сервісу або моделі ШІ; дату використання; характер допомоги (генерація ідей, пошук інформації, аналіз даних, генерація коду, редагування тексту тощо).

За вимогою викладача здобувач освіти повинен надати використані запити (prompts) або пояснити спосіб використання інструментів ШІ.

Недекларованe використання технологій штучного інтелекту або подання згенерованого ШІ матеріалу як власного результату навчальної діяльності розглядається як порушення принципів академічної доброчесності відповідно до внутрішніх нормативних документів Університету.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота	Аналітичне есе	Індивідуальне завдання	**Сума**
Робота на семінарських заняттях	**10**	**40**	**100**
50			

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	Зараховано
70-89	
50-69	

1-49	Не зараховано

10. Рекомендоване методичне забезпечення

Україномовна література:

1. Андрусишин, С. (2021). *Політична історія України: від давніх часів до сучасності*. Київ: Видавництво "Дух і Літера".
2. Бойко, І. (2019). *Історія політичних систем: теорія та практика*. Харків: Фоліо.
3. Головченко, О. (2022). *Політика і суспільство: український контекст*. Львів: Видавництво "Каменяр".
4. Лисенко, В. (2020). *Політична історія: світові тенденції та українські реалії*. Одеса: Видавництво "Астропринт".
5. Литвин, В. (2026). *«Я керую країною і світом», або як авторитарні лідери змінюють «порядок на основі правил»:* монографія. НАН України, Інститут історії України.
6. Назаров, Р. (2023). *Україна в контексті міжнародної політики: від незалежності до сьогодення*. Київ: Видавництво "Наукова Думка".
7. Семенов, Ю. (2018). *Сучасні політичні теорії та їх застосування*. Київ: Видавництво "Київська Поліграфія".
8. Сенченко, М. І. (2026). *Ера націоналізму. Дійові особи: Націоналісти. Бюрократи. Олігархи (2-ге вид., перероб.)*. Київ: Ліра-К.
9. Хома, Н. М. (Заг. ред.). (2026). *Історія політичної думки: підручник* (2-ге вид., стереотип.). Львів: Новий Світ-2000.
10. Яковенко, Н. (2021). *Політична історія Східної Європи: від XIV до XX століття*. Харків: Видавництво "Майдан".

Англомовна література:

1. **Amin, S.** (1976). *Accumulation on a World Scale: A Critique of the Theory of Imperialism*. New York: Monthly Review Press.
2. **Becker, J.** (2001). *Germany and the Holy Roman Empire, Volume I: Maximilian I to the Peace of Westphalia, 1493-1648*. Oxford: Oxford University Press.
3. **Berger, P. L. & Luckmann, T.** (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Garden City: Doubleday.
4. **Berman, E. P.** (2006). *The Social Democratic Moment: Ideas and Politics in the Making of Interwar Europe*. Cambridge: Harvard University Press.
5. **Bermeo, N.** (2023). *The Politics of Democratic Backsliding*. Oxford: Oxford University Press.
6. **Browning, C.** (1992). *The Path to Genocide: Essays on Launching the Final Solution*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. **Collier, D., & Handlin, S.** (2009). *Shaping the Political Arena: Critical Junctures, the Labor Movement, and Regime Dynamics in Latin America*. Princeton: Princeton University Press.
8. **Dahl, R. A.** (1989). *Democracy and Its Critics*. New Haven: Yale University Press.
9. **Davidson, J.** (2001). *The Origins of the Second World War: A Study in Diplomacy and Ideology*. London: Routledge.
10. **Elster, J.** (1989). *The Cement of Society: A Study of Social Order*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. **Foucault, M.** (2003). *Society Must Be Defended: Lectures at the Collège de France, 1975-1976*. New York: Picador.
12. **Frank, A. G.** (1998). *ReOrient: Global Economy in the Asian Age*. Berkeley: University of California Press.
13. **Fukuyama, F.** (1992). *The End of History and the Last Man*. New York: Free Press.
14. **Fukuyama, F.** (2022). *Liberalism and Its Discontents*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
15. **Garton Ash, T.** (2002). *History of the Present: Essays, Sketches, and Dispatches from Europe in the 1990s*. New York: Random House.

16. **Gellner, E.** (1983). *Nations and Nationalism*. Ithaca: Cornell University Press.
17. **Giddens, A.** (2009). *The Politics of Climate Change*. Cambridge: Polity Press.
18. **Goldstone, J. A.** (2001). *Revolution and Rebellion in the Early Modern World*. Berkeley: University of California Press.
19. **Hobsbawm, E. J.** (1987). *The Age of Capital: 1848-1875*. New York: Vintage Books.
20. **Hobsbawm, E. J.** (1994). *The Age of Extremes: The Short Twentieth Century 1914-1991*. New York: Pantheon Books.
21. **Holland, R.** (2022). *The New Cold War: How the West Can Defeat Putin*. London: I.B. Tauris.
22. **Holloway, J.** (2010). *Change the World Without Taking Power: The Meaning of Revolution Today*. London: Pluto Press.
23. **Huntington, S. P.** (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster.
24. **Judis, J. B.** (2016). *The Populist Explosion: How the Great Recession Transformed American and European Politics*. New York: Columbia Global Reports.
25. **Kagan, R.** (2003). *Paradise and Power: America and Europe in the New World Order*. New York: Knopf.
26. **Kaldor, M.** (2003). *Global Civil Society: An Answer to War*. Cambridge: Polity Press.
27. **Kaldor, M.** (2023). *Global Civil Society: A New World Order*. Cambridge: Polity Press.
28. **Kennedy, P.** (1987). *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*. New York: Random House.
29. **Kissinger, H.** (1994). *Diplomacy*. New York: Simon & Schuster.
30. **Kissinger, H.** (2021). *The Age of AI: And Our Human Future*. New York: Penguin Press.
31. **Klausen, J.** (2009). *The Islamic Challenge: Politics and Religion in Western Europe*. Oxford: Oxford University Press.
32. **Luttwak, E. N.** (1999). *Coup d'État: A Practical Handbook*. Cambridge: Harvard University Press.
33. **Mann, M.** (1986). *The Sources of Social Power, Volume 1: A History of Power from the Beginning to AD 1760*. Cambridge: Cambridge University Press.
34. **Mann, M.** (1988). *States, War, and Capitalism: Studies in Political Sociology*. Cambridge: Cambridge University Press.
35. **Mann, M.** (2012). *The Sources of Social Power, Volume 2: The Rise of Classes and Nation-States, 1760-1914*. Cambridge: Cambridge University Press.
36. **Mearsheimer, J. J.** (2001). *The Tragedy of Great Power Politics*. New York: W.W. Norton & Company.
37. **Mounk, Y.** (2022). *The People vs. Democracy: Why Our Freedom Is in Danger and How to Save It*. Cambridge: Harvard University Press.
38. **Mounk, Y.** (2023). *The People vs. Democracy: Why Our Freedom Is in Danger and How to Save It*. Cambridge: Harvard University Press.
39. **O'Brien, R.** (2004). *Global Political Economy: Evolution and Dynamics*. New York: Palgrave Macmillan.
40. **O'Hanlon, M.** (2023). *The Middle East in a Changing World: The Politics of Security and Development*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.
41. **Pappe, I.** (2006). *The Ethnic Cleansing of Palestine*. Oxford: Oneworld Publications.
42. **Pomeranz, K.** (2000). *The Great Divergence: China, Europe, and the Making of the Modern World Economy*. Princeton: Princeton University Press.
43. **Rosenberg, J.** (2006). *Globalization Theory: A Postcolonial Critique*. London: Routledge.
44. **Skocpol, T.** (1979). *States and Social Revolutions: A Comparative Analysis of France, Russia, and China*. Cambridge: Cambridge University Press.
45. **Smith, T.** (2022). *The Geopolitics of Globalization: History and Policy*. Cambridge: Cambridge University Press.
46. **Tilly, C.** (1993). *Coercion, Capital, and European States, AD 990-1992*. Cambridge: Blackwell.
47. **Wallerstein, I.** (2004). *World-Systems Analysis: An Introduction*. Durham: Duke

University Press.
48. **Waltz, K.** (1979). *Theory of International Politics*. Reading: Addison-Wesley.
49. **Zinn, H.** (2003). *A People's History of the United States*. New York: HarperCollins.
50. **Zuboff, S.** (2023). *The Age of Surveillance Capitalism: The Fight for a Human Future at the New Frontier of Power*. New York: Public Affairs.